

Sygn. akt III AUa 1004/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 czerwca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Małgorzata Rokicka-Radoniewicz (spr.)
Sędziowie:	SA Elżbieta Gawda SO del. do SA Jacek Chaciński
Protokolant: p.o. protokolanta sądowego Sylwia Zawadzka	

po rozpoznaniu w dniu 6 czerwca 2018 r. w Lublinie

sprawy W. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 12 października 2017 r. sygn. akt VIII U 2103/14

oddala apelację.

Jacek Chaciński Małgorzata Rokicka-Radoniewicz Elżbieta Gawda

III AUa 1004/17

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział W L. decyzją z dnia 29 września 2014 roku stwierdził, że W. S. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika (...) USŁUGI(...) W. O. podlega ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 1 listopada 2011 roku do dnia 31 grudnia 2012 roku. W uzasadnieniu organ rentowy wskazywał, że płatnik zgłosił W. S. do ubezpieczeń społecznych i zdrowotnego z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę od dnia 1 listopada 2011 roku, a ostatni złożony raport zaewidencjonowano za miesiąc grudzień 2012 roku. W toku postępowania wyjaśniającego organ rentowy ustalił, że żona płatnika w dniu 28 stycznia 2013 roku zgłosiła zaginięcie męża, a następnie zwróciła się z prośbą o rozwiązanie umowy najmu z zarządcą budynku, w której mieściła się siedziba płatnika oraz zgłosiła wykreślenie firmy męża z ewidencji

działalności gospodarczej. Z zeznań jednego z pracowników wynika, że w czasie nieobecności pracodawcy nie było osoby sprawującej nadzór nad wykonywaną pracą oraz rozliczającej pracowników. Ponadto w toku postępowania ustalono, że płatnik zmarł w dniu(...). W tej sytuacji organ uznał, że z uwagi na ostatni dokument rozliczeniowy obowiązek ubezpieczeń społecznych i zdrowotnego powstał w okresie od dnia 1 listopada 2011 roku do dnia 31 grudnia 2012 roku.

W. S. złożył odwołanie od powyższej decyzji, kwestionując zawarte w niej rozstrzygnięcie. Wskazał, że od dnia 1 listopada 2011 roku był zatrudniony u W. O. na czas nieokreślony. Do dnia śmierci płatnika w dniu(...)nie rozwiązał umowy z pracownikami, a kodeks pracy nie przewiduje automatycznego rozwiązania umowy o pracę z powodu zaginięcia pracodawcy. Ta rozwiązuje się z datą jego śmierci.

Postanowieniem z dnia 14 lipca 2015 roku Sąd zawiadomił zainteresowanego A. W. o toczącym się postępowaniu informując, że może przystąpić do sprawy w ciągu 2 tygodni. Z uwagi na brak odbierania korespondencji sądowej oraz brak możliwości telefonicznego skontaktowania się z A. W. Sąd na wniosek W. S. postanowił ustanowić dla niej kuratora sądowego w osobie pracownika Sądu Okręgowego w Lublinie M. Z.. Sąd Okręgowy w Lublinie wyrokiem z dnia 12 października 2017 roku zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że W. S. podlega ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu, wypadowemu, z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika (...) Usługi (...) W. O. w okresie od 1 stycznia 2013 roku do (...);

Sąd Okręgowy ustalił, że W. S. w dniu 31 października 2011 roku zawarł z przedsiębiorcą (...) (...) W. O. umowę o pracę na czas nieokreślony od dnia 1 listopada 2011 roku, na podstawie której został zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku majstra. Miejscem wykonywania pracy był L.. W dniu 28 stycznia 2013 roku pracodawca wnioskodawcy – W. O. zaginął. W styczniu 2013 roku wnioskodawca pracował przy ul. (...) w L. przy instalacjach w budynku mieszkalnym, gdzie pełnił również funkcję brygadzysty. Kompleks mieszkaniowy wykonywany był dla (...) spółki z o.o., a inwestorem było przedsiębiorstwo (...). Przedsiębiorstwo W. O. było podwykonawcą. Po zaginięciu pracodawcy wnioskodawca pracował tam jeszcze przez około 2 tygodnie, po czym inwestor usunął go wraz z innymi pracownikami z terenu budowy z powodu braku materiałów, a tym samym możliwości wykonania pracy. Z uwagi na brak wypłaconego wynagrodzenia oraz brak możliwości skontaktowania się z pracodawcą pracownicy, w tym wnioskodawca, podejmowali próby uregulowania swojej sytuacji, występując z powództwami o wynagrodzenie i wydanie świadectwa pracy oraz zgłaszając przestępstwo przeciwko prawom pracowników. Żona W. O. nie podejmowała żadnych czynności zmierzających do uporządkowania sytuacji pracowników, przekazując im, że poinformowała policję o zaginięciu męża. Wraz z synem odrzuciła spadek po mężu. Pracownicy kontaktowali się między sobą odnośnie nowych wiadomości na temat pracodawcy. Na czas nieświadczenia pracy wnioskodawca nie miał udzielonego urlopu bezpłatnego, bądź wypoczynkowego. Nie podejmował również zatrudnienia u innego pracodawcy. Przez cały czas, do śmierci W. O. pozostawał w gotowości do podjęcia pracy, podobnie jak pozostali pracownicy. Fakt ten zgłaszali m.in. sekretarce W. O.. Nie było innego podmiotu, któremu mogliby zgłosić gotowość podjęcia pracy.

W dniu (...)W. O. zmarł. Wobec tego postanowieniem z dnia 28 czerwca 2013 roku Policja jako organ prowadzący postępowanie w sprawie o naruszenia praw pracowników umorzyła dochodzenie.

Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie, przed którym toczyła się sprawa W. S. przeciwko pracodawcy o wynagrodzenie postanowieniem z dnia 14 sierpnia 2013 roku zawiesił postępowanie z uwagi na śmierć pozwanego.

Przed Sądem Rejonowym Lublin-Wschód w Lublinie toczy się postępowanie z wniosku J. D. z udziałem B. O., M. O. (1), (...) spółki z o.o., L. B., A. W., W. O. oraz M. O. (2) o stwierdzenie nabycia spadku, sygn. akt I Ns 1075/14, które zostało zawieszono w dniu 4 lutego 2015 roku. W sprawie I Ns 1589/13 został ustanowiony kurator spadku w osobie adwokata Ł. P..

Stan faktyczny w niniejszej sprawie został ustalony na podstawie dowodów z zeznań wnioskodawcy i świadków, a także w oparciu o powołane dokumenty.

Sąd Okręgowy orzekł, że stosownie do treści art. 6 ust. 1 pkt 1 cytowanej ustawy, obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami. Ponadto przepisy art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 tej ustawy wprowadzają obowiązek, w odniesieniu do pracowników, ubezpieczenia chorobowego i wypadkowego. Zgodnie z treścią art. 13 pkt 1 ustawy pracownicy podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania stosunku pracy.

Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych w art. 8 ust. 1 definiuje pracownika jako osobę, która pozostaje w stosunku pracy. Regulacje odnoszące się do stosunku pracy zawarte są w art. 22 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. kodeks pracy (Dz. U. z 2016 r., poz. 1666, tekst jedn. ze zm.). Stosowanie do § 1 tego przepisu przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca – do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem.

W niniejszej sprawie Zakład Ubezpieczeń Społecznych powołał się także na treść art. 34 ust. 2 ustawy systemowej, zgodnie z którym informacje zawarte na koncie ubezpieczonego i koncie płatnika składek prowadzonych w formie elektronicznej, które przekazane zostały w postaci dokumentu pisemnego albo elektronicznego, są środkiem dowodowym w postępowaniu administracyjnym i sądowym.

W toku postępowania wyjaśniającego organ rentowy ustalił, że ostatni dokument rozliczeniowy za wnioskodawcę W. S. zaewidencjonowany na koncie płatnika dotyczy miesiąca grudnia 2012 roku. W związku z tym, pomimo formalnego trwania stosunku pracy na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony nie podlega on ubezpieczeniom społecznym od stycznia 2013 roku.

Sąd Okręgowy wskazał na wzajemne relacje pomiędzy przepisami art. 8 ust. 1, art. 13 pkt. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i przepisami odnoszącymi się do stosunku pracy zawartymi w kodeksie pracy. Zgodnie z przepisami ustawy systemowej ubezpieczeniu podlega osoba pozostająca w stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku pracy. Aby zatem wskazać precyzyjnie okres podlegania ubezpieczeniom społecznym należy zbadać okres trwania stosunku pracy. Dokumenty rozliczeniowe, o ile są środkiem dowodowym, to nie przesądzają o faktycznym istnieniu takiego stosunku. Pozwalają jedynie ustalić, czy pracodawca dopełniał swojego obowiązku i odpowiednio rozliczał się ze składek, jednak nie świadczą o wykonywaniu, bądź niewykonywaniu pracy, czy też trwaniu stosunku pracy.

Regulacje dotyczące cech charakterystycznych stosunku pracy, jego zawierania i ustania zawarte są w kodeksie pracy. W świetle art. 26 k.p. stosunek pracy nawiązuje się w terminie określonym w umowie jako dzień rozpoczęcia pracy, a jeżeli terminu tego nie określono - w dniu zawarcia umowy. Odnośnie rozwiązania stosunku pracy przewidziano kilka regulacji związanych z rozwiązaniem umowy o pracę, takich jak porozumienie stron, wypowiedzenie umowy o pracę, rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia oraz upływ czasu, na który została zawarta (art. 30 § 1 k.p.). Kodeks przewiduje jednak sytuacje, które nie są zależne od woli stron co do kontynuowania zatrudnienia i powodują wygaśnięcie umowy o pracę. Jedną z takich sytuacji jest śmierć pracodawcy, w wyniku której na podstawie art. 63² § 1 k.p. umowy o pracę z pracownikami wygasają. W takim wypadku umowy nie wygasają jedynie w razie przejęcia pracownika przez nowego pracodawcę na zasadach określonych w art. 23¹ k.p., co jednak nie miało miejsca w niniejszej sprawie.

Analizując powyższe przepisy Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, że zgodnie z art. 13 pkt 1 ustawy systemowej i art. 63² § 1 kodeksu pracy W. S. podlegał ubezpieczeniom społecznym do dnia(...), a więc do dnia śmierci pracy, a nie do końca grudnia 2012 roku. Złożone deklaracje rozliczeniowe nie znajdują pierwszeństwa przed trwaniem stosunku pracy, który w przeciwieństwie do dokumentów jest tytułem do podlegania tym ubezpieczeniom.

Zaginięcie W. O. pod koniec stycznia 2013 roku oraz faktyczne zaprzestanie pracy przez jego pracowników, w tym wnioskodawcy, na początku lutego 2013 roku w żaden sposób nie pozbawia wnioskodawcy tytułu do ubezpieczenia.

Powszechnie przyjęty jest pogląd, że stosunek pracy trwa mimo niewykonywania pracy w sytuacji, gdy pracownik wykazuje gotowość do jej podjęcia. Należy przez to rozumieć sytuację, w której pracownik niezwłocznie, na wezwanie pracodawcy może podjąć pracę w razie powstania przeszkód z przyczyn dotyczących pracodawcy w określonym w umowie czasie i miejscu pracy, jednocześnie pozostając zgodnie z art. 128 § 1 k.p. do dyspozycji pracodawcy w zakładzie pracy lub innym umówionym z nim miejscu. Gotowość do podjęcia pracy pracownik może wyrazić w każdy możliwy sposób, w tym przez czynności konkludentne i przez sformułowanie odpowiedniego żądania w cywilnym postępowaniu sądowym prowadzonym przeciwko pracodawcy (wyrok SN z 26 czerwca 1998 roku, I PKN 195/98, OSNP 1999, nr 14, poz. 453; wyrok SN z 13 lutego 2013 roku, I PK 187/12 wraz z powołanym tam orzecnictwem, LEGALIS nr 720017).

W rozpatrywanej sprawie z oczywistych powodów wnioskodawca nie mógł pracować, pomimo wykazywanej gotowości. W. O. przez blisko 5 miesięcy nie kontaktował się z pracownikami, bądź kontrahentami i nie przejawiał żadnej inicjatywy związanej z prowadzonym przedsiębiorstwem. Nie zawierał nowych umów, nie rozliczał pracowników i nie wydawał żadnych poleceń. W tym czasie jako osoba zaginiona był poszukiwany przez policję. Taki stan rzeczy trwał niezależnie od W. S., który nie miał żadnego wpływu na swoją sytuację jako osoba zatrudniona u W. O.. Podejmował działania, które miały na celu uporządkowanie swojej sytuacji, tj. złożył pozew o zapłatę wynagrodzenia i wydanie świadectwa pracy, a także zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa przez pracodawcę. Pracownicy zgłaszali także sekretarce chęć podjęcia pracy. Działania nie przyniosły jednak zamierzonego skutku, a W. O. zmarł w dniu(...). Do tego czasu z wnioskodawcą nie rozwiązano w żaden sposób zawartej w dniu 31 października 2011 roku umowy o pracę na czas nieokreślony, która nadal obowiązywała i była podstawą podlegania ubezpieczeniom społecznym. W. O. nie został również wykreślony z ewidencji działalności gospodarczej, a wnioskodawca nie podjął zatrudnienia u innego pracodawcy. Wraz z pozostałymi pracownikami próbował powziąć jakiegokolwiek informacje na temat płatnika, wykazując gotowość do podjęcia pracy.

Powyższa data –(...)jest zatem datą końcową trwania stosunku pracy pomiędzy wnioskodawcą a płatnikiem składek w świetle omawianych wyżej przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i kodeksu pracy. Zaskarżona decyzja okazała się więc nieprawidłowa i w punkcie I wyrok Sąd zmienił ją ustalając, że W. S. podlega ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu, wypadkowemu z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika (...) Usługi (...) W. O. w okresie od 1 stycznia 2013 roku do(...). Jest to okres, którego organ rentowy nie objął w decyzji o ustaleniu istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego.

Od tego wyroku apelację wniósł organ rentowy – Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. zaskarżając wyrok w punkcie I. Wyrokowi zarzucał:

1. naruszenie prawa materialnego – art.63² § 1 kodeksu pracy poprzez błędne uznanie, że umowa o pracę z wnioskodawcą W. S. wygasła z dniem śmierci pracodawcy W. O. tj. z dniem(...), podczas gdy w związku z zaginięciem pracodawcy w styczniu 2013 roku nastąpiło faktyczne zaprzestanie prowadzenia działalności gospodarczej i z tego tytułu nastąpiło ustanie stosunku pracy z wnioskodawcą, a tym samym ustanie podlegania ubezpieczeniom społecznym;

– art.6 ust.1 pkt 1 i art.13 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez błędne uznanie, że wnioskodawca podlegał ubezpieczeniom społecznym od 1 stycznia 2013 roku do(...)podczas gdy nawiązanie stosunku pracy nastąpiło w dniu 1 listopada 2011 roku a ustanie stosunku pracy nastąpiło w związku z zaprzestaniem prowadzenia działalności gospodarczej a nie w następstwie śmierci pracodawcy;

2. nierozpoznanie istoty sprawy tj nieustalenie, czy w związku z zaginięciem pracodawcy nastąpiło faktyczne zaprzestanie działalności gospodarczej i w konsekwencji potraktowanie tej okoliczności jako zachowanie ujawniające wolę rozwiązania stosunku pracy i w następstwie ustanie podlegania ubezpieczeniom społecznym przez wnioskodawcę;

3. naruszenie przepisów postępowania w sposób, który miał istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art.233 § 1 kpc poprzez dokonanie ustaleń w sposób sprzeczny z treścią materiału dowodowego, a w konsekwencji bezpodstawne przyjęcie, że wnioskodawca pozostawał w gotowości do wykonywania pracy do (...), nieuwzględnienie, że z chwilą zaginięcia W. O. nastąpiło faktyczne zaprzestanie prowadzenia działalności gospodarczej i z tego tytułu doszło do ustania stosunku pracy, a w konsekwencji do ustania stosunku ubezpieczenia, art.477⁹ i art.477¹⁴ kpc i błędne orzeczenie sądu w części dotyczącej podleganiu przez wnioskodawcę tj. 1 stycznia 2013 roku podczas gdy wskazana w decyzji data 1 listopada 2011 roku nie została zakwestionowana w odwołaniu.

Wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie I i oddalenie odwołania oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za II instancję ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna i nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny nie stwierdza zarzucanego naruszenia przepisów prawa materialnego ani sprzeczności w ustaleniach faktycznych i wadliwości w ocenie materiału dowodowego.

Istotą sprawy było ustalenie, czy wnioskodawca, który pozostawał w stosunku pracy z prowadzącym działalność gospodarczą W. O. od 1 listopada 2011 roku również po dniu 1 stycznia 2013 roku aż do śmierci pracodawcy był pracownikiem w rozumieniu przepisów kodeksu pracy. Sporem objęty był wyłącznie okres od stycznia do(...), dlatego też rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego ograniczone było do tego spornego okresu, bo tę okoliczność miał na uwadze prowadząc postępowanie.

Wbrew zarzutom Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i ocenił materiał dowodowy zgodnie z zasadami proceduralnymi, nie przekraczając granic określonych w art.233 § 1 KPC. W uzasadnieniu wyroku Sąd odniósł się do wszystkich kwestii mających znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy i ocenił zasadność odwołania na podstawie powołanych przepisów z przytoczeniem ich treści i poglądów Sądu Najwyższego, przy czym ustosunkował się również do argumentacji organu rentowego zawartej w zaskarżonej decyzji i odpowiedzi na odwołanie.

Sąd Apelacyjny w całej rozciągłości podziela zarówno ustalenia faktyczne, jak i wnioski prawnicze zawarte w motywach zaskarżonego wyroku. W tej sytuacji nie zachodzi potrzeba ich powtórzenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 22 kwietnia 1997 roku II UKN 61/97 – OSNAPiUS 1998/3/104, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 roku I PKN 339/98 – OSNAPiUS 1998/24/776). Podnieść należy dodatkowo, że skarżący argumentami przytoczonymi w apelacji w żaden sposób nie podważył zasadności stanowiska Sądu pierwszej instancji. Argumentacja organu rentowego stanowi powielenie stanowiska zawartego w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji i w odpowiedzi na odwołanie. Sąd Okręgowy szczegółowo odniósł się do tych zarzutów w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Apelacja zawiera bowiem jedynie własną ocenę faktów odmienną od przyjętej przez Sąd Okręgowy, co więcej stanowisko organu rentowego nie znajduje żadnych podstaw w zebranych materiałach dowodowych. W toku postępowania organ rentowy nie zgłaszał żadnych wniosków dowodowych a udział jego pełnomocnika w postępowaniu ograniczał się do przedstawienia stanowiska strony o oddalenie odwołania..

W tej sytuacji Sąd Apelacyjny uznał, że zaskarżony wyrok w pełni odpowiada przepisom prawa, dlatego apelacja nie może być uwzględniona.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny na podstawie art.385 KPC orzekł, jak w sentencji.